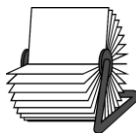

	str.
<i>Obsah:</i>	1
Plánované akce	2
Editorial	2
Společenská kronika	
Jubilanti - 3/2010	3
O Janovi a Jurovi	4
Vzpomínka na kamaráda	8
Retro pohled	
Přehled akcí 2009	9
K inspiraci	
Stavební tradice Slovácka	14
Folklorní (i jiné) akce	
Jak se rodí vítězné pálenky	17
Podpálavské putování	18
Stretnutie Slováckych krúžkov	20
Setkání krúžků 2010	22
Senioři 2010	29
Plže- pohled z Bratislavy	31
Vinařovo okénko	
Terroir	32
Z historie vinařství na Moravě	35
Receptář	
Škvarkové pagáče	39
Báleše	

Plánované akce do 10/2010:

Besedy u cimbálu: 15. 9. 2010 - středa
22. 10. 2010 - pátek - hodová

Besedy se konají vždy od 18 hod. v Klubu UO, Šumavská 4, Brno.

Kromě besed je v plánu činnosti:

2. 7. -5. 7. 2010 - účast na mezinárodním
festivale Kozara Ethno - Banja Luka, Bosna
28. 8. 2010 - účast na MFF Brno

Editorial

Milí čtenáři,

tak se nám to krátí a brzy se rozletíme do všech koutů světa jako vlaštovky, abychom načerpali nové síly do dalšího studijního ročníku (i my starší se přece máme stále co učit...)

Doufejme jen, že bude úspěšný- jak pro studenty, tak pro ostatní.

Nezapomeňte však, že i o prázdninách budu shromažďovat materiály pro další číslo (a nebude to až na hody, nýbrž tak, jak kvartály vycházejí – v září). Tož pište, fotografujte – já otisknu.

Tentokrát jsem zpětně otiskla i jeden materiál, který příliš aktuální není – Přehled akcí 2009. Ten se nevešel do lednového čísla, ale připadá mně, že by byla škoda vůbec jej nepoužít, tak můžete srovnat, zda jsme do pololetí nebyli méně pilní než vloni.

Výtah z dalších čísel Malovaného kraje bude až po prázdninách.

Jinak mě nenapadá nic závažného ke sdělení, snad jen prosba, abyste mi příspěvky k otištění zasílali ve tvaru starého typu dokumentu (doc.)- s novým (docx.) si můj archaický počítač neporadí. Jinak vše zajímavé naleznete uvnitř čísla. Tak pěkné počtení, a přijměte prosím přání krásného léta (už ani stálé deště a komáři, bouře a přívaly, ani další pohromy), užijte si dovolených, zrekreujte se, pište o svých folklóru blízkých zážitcích, a po prázdninách všichni NA SHLEDANOU !!

Jiřina Lacinová

*

Společenská kronika

Jubilanti - 3. čtvrtletí 2010

Srpen:

Pavel Rampula 60

Září:

ing. Josef Donné 60

Blahopřejeme!

*

O Janovi a Jurovi

Václav Štěpánek

Dostal jsem úkol poměrně nevděčný. Napsat článek k padesátým narozeninám našeho dlouholetého tercáše a dobré duše Krúžku Jury Macháčka. Pravda, asi kdo jiný – kromě jednoho muzikanta – Ladi Bulíčka – jej ze současné krúžkařské sestavy znám nejdéle a také nejlíže. A když už jsem to slíbil, našel jsem najednou SMS zprávu od naší šéfredaktorky Jiřky Lacinové, v níž stálo: a napiš prosím také nekrolog na JB. Zůstal jsem chvíli nevěřicně zírat na ten malý displej, protože jsem si za těmi iniciálami nedokázal nikoho, o kom bych mohl napsat nekrolog, představit. Trvalo mi dlouho, než jsem si za ty iniciály dokázal dosadit jméno. Tedy zejména proto, že jsem toho, jemuž patřily, nikdy neměl zařazeného v té části povědomí, která říkala, že by se něco takového mohlo stát, tedy v nějaké blízké době. Ano, takže napsat o dvou muzikantech. O jednom živém, v nejlepších letech, a o jednom, který nás zcela nečekaně opustil. Ostatně, není to tak dávno, pár besed, když jsme Janu Beránkovi přáli k sedmdesátinám. Takže to zkusím napsat o obou dohromady, protože v krúžku tito dva k sobě vždycky patřili. Čaroděj (hudební) a jeho mistrný učeň. Muzikant, multiinstrumentalista, který, jak jsem již jednou napsal, měl svým přínosem pro rozvoj muziky krúžku podobný význam jako kdysi Jaromír Běhuněk, a tercáš, vychovaný svým primášem k hudební dokonalosti, jaká se jen tak nevidí. Kolikrát jsem jen slyšel slova: „*Toho Juru Vám závidíme*“. Muzikanta s takovým harmonizačním tercášským projevem skutečně pohledat. Mistr tercáš, a to nejen ve hře na housle, ale i ve zpěvu. Za hodiny táhlých písní, které jsme spolu odzpívali při dlouhých návratech autobusem z krúžkařských turné, nikdy notu nepustil nepatřičně, byť by ty zpěvy byly sebekomplikovanější. A nejen to. Pamatuji si jeho hudecký primášský projev z kteréhosi strážnického programu. Když jsem slyšel jeho tvrdé rytmické cifry doplněné kontrami a basou, neboť ve

trojce to tehdy hrál, v nějakém záskoku, a přivřel jsem oči, vystupovali přede mnou staří selští hudci v celé své hudební kráse... A mistr Primáš, který nebyl houslový virtuos jako někteří jeho předchůdci i jeho nástupce, ale který svým dokonalým citem pro harmonizaci učinil kdysi z muziky krúžku těleso, jehož projev byl dobře rozpoznatelný. Primáš, který znal písničky z celého karpatského oblouku. Který studoval hru starých hudců, ale ne vždy s ní souhlasil, protože mu to nedal jeho smysl pro harmonizační dokonalost. I Hornáci mu vyčítali, že do sedláckých uvádí terc, který tam podle nich nepatří.... Primáš, který byl přísný k tomu, kdo v muzice neplnil jeho harmonizační přání tak, jak si to on představoval. A který nepustil písničku ven, dokud si nebyl jistý, že je zvládnuta se vším všudy. A to bylo někdy skutečně těžké. Kolikrát jsem záviděl tu lehkost hmatů maďarským kontrášům, když jsem pracně chytal jen menší zlomek toho, co by Jan v muzice rád slyšel. A byl to Jan, který mne někdy v roce 1984 či pět, nedlouho po vojně, do muziky přijal, ač věděl, že jeho nárokům budu jen stěží moci dostát. Naplňoval totiž vždy tu krúžkařskou myšlenku, že každý si v krúžku může zahrát, zazpívat, zatancovat. Nikdy se nestalo, že by zpěvákovi nezahrál, co chtěl. Když zpívali jiní, neprosazoval se. V pauzách však vždy zanotil něco, v čem on viděl vrchol folklórní muziky. Novouherské melodie plné zmenšených a zvětšených akordů, vrchárske rozkazovačky, arcit' že nezahrané s lehkostí cikánských vrchárských primášů, ale harmonizačně poctivé, i na Balkán dokázal zabrousit. Na zájezdu v Moldávii bral za místní muzikanty kontry tak, že se nedokázali divit. A v uvolněných chvílích zájezdů obšťastňoval unavené osazenstvo autobusu také častuškami svého mládí a vtipy, při kterých se někdy dámy červenaly... Únavu, tu muzikantskou, prostě neznal. Své primášské zkušenosti dokázal navíc zúročit i v radách a návodech, jak se v kterých citlivých situacích chovat. „*Budeš muset neustále pít víno* (řekl to hruběji) *ve velkém množství*“, upozorňoval mne, tehdy

trojměsíčního starostu krúžku, cestou přes Rumunsko, „*a budeš to muset zvládnout tak, abys vždy dokázal mluvit smysluplně. Tady máš nějaké tabletky, ty si vždy vem, a nebude to tak zhoubné.*“ Nebylo! Ten zázrak od té doby sháním marně. Co to bylo, jsem se od něho nikdy nedozvěděl. Inu, primášské tajemství

A primáš dokázal být horkokrevný, když se mu něco v krúžku nelíbilo, nešetřil nikoho, ani zasloužilé čestné členy a dlouholeté vedoucí.... Na rozdíl od Jury, který byl a je vždy ten uklidňovací element. Rozvážný, akurátní, stoprocentně spolehlivý. Když se však něco povede, dokáže roztáhnout ústa k nenapodobitelnému úsměvu. Jen jednou jsem jej viděl v krúžku skutečně nešťastného. Bylo to v Avianu, roku 1986, když vytekla třicítka vína na podlahu, jeho hadicí, kterou tam nechal špatně zasunutou. Tož Juro, to ale bylo skutečně jen náhodou a jednou za těch padesát let Tvého života, z nichž krúžku jsi věnoval již více než polovinu...

Janovi nevypadly housle z rukou tu nešťastnou noc, kdy pokojně, ve spánku skonal. To se stalo již dříve. Mrtvička a problémy s koleny jej omezovaly jak v chození do krúžku, tak v muzikantské činnosti. A přesto se snažil hrát. Na nástroje, které zvládal svou zkroucenou rukou. Cimbál, violoncello... A rozdával dál svoji muzikantskou energii. V mužském sboru, který dokázal připravit na sté výročí krúžku, a jež naučil novým písním. Z tzv. pomezí moravskoslovenského, jak jinak, byť by na té slovenské straně bylo to pomezí téměř velkomoravsky široké. Ve Slováčku, kde vychoval jednu generaci hudebníků, která se již žel rozprchla mimo krúžek. A dokázal ji prosadit. S nekompromisností sobě v poslední době vlastní. Jako by věděl, že čas se nachyluje, a že ty muzikanty musí předvést a vyslat do světa. Na koncertě ke stému výročí krúžku zazpíval za doprovodu cimbalistky Pavlíny Tomkové, kterou si hudebně vytvaroval k obrazu svému, píseň *Doletělo zpěvné fíča*. Věnoval ji všem zesnulým muzikantům a krúžkařům. Potlesk tuším

sklidil z celého programu největší. Tož, teď už patří ten potlesk i ta píseň, Jene, také Tobě.

*

Jan Beránek se svým nezapomenutelným úsměvem na plese krůžku
Foto: J. Lacinová

Vzpomínka na kamaráda

Hana Dostálová

V minulých dnech nás myslím všechny bolestně zasáhla zpráva, že nás navždy opustil náš dlouholetý primáš a kamarád Honza Beránek. Věděli jsme sice, že je chorý a omezená pohyblivost mu již delší čas nedovoluje účastnit se krúžkových akcí tak, jak by si přál on i my. Přesto, když jsem s ním hovořila naposledy, nenapadlo mě, že jeho odchod bude tak náhlý. Honzova veselá mysl a humor nám budou citelně chybět.

Jedna z mých prvních vzpomínek na Honzu se váže k roku 1984, kdy soubor vystupoval v lázeňských domech Mariánských Lázní právě pod primášováním Jana Beránka. Ubytování jsme byli v jednom z hotelů společně s lázeňskými hosty. Náš tehdejší umělecký vedoucí Jan Miroslav Krist, znaje svoje ovečky a Beránka, upozornil již předem na přísný zákaz porušování nočního klidu zpěvem, tancem a hrou na hudební nástroje. Soubor tedy uspořádal večírek na jednom z pokojů, které jsme obývali. Příkaz šéfa souboru byl dodržen – nezpívali jsme ani netancovali. Večírek byl zpestřen popíjením vína a vyprávěním vtipů z autorské dílny Jano Beránka. Druhého dne nám pan Krist rozpačitě tlumočil stížnost ředitele hotelu – hosté nebyli rušeni hudbou ani zpěvem, ale naším nezřízeným smíchem, trvajícím do brzkých ranních hodin.

Svoje dobré srdce a veselou mysl Honza ukázal i na zájezdu do Moldávie v roce 1999, kdy byla střevními potížemi postižena řada členů souboru a na zpáteční cestě přes Rumunsko i já. Poté, co jsem se již podesáté vracela z autobusového záchodu, Honza na mě zařval: „Nechod' pryč a pojd' si sednout sem za mnou, ať to máš blíž!“, načež se mě jal léčit způsobem nejosvědčenějším – totiž slivovicí. Zakrátko jsem již sice kamaráda viděla dvakrát, ale mikrob byl zničen.

Na závěr mi dovoluť citovat slova vynikajícího muzikanta, zpěváka, tanečníka a dávného kamaráda Petra Práška, kterými reagoval na moji SMS zprávu o Honzově skonu:

„Moc rád na něj vzpomenu, nechť je mu to muzikantské nebe milostivo... jak je ten lidský čas pomíjivý, tak o to víc zůstává v našich srdcích tklivý tón jeho houslí a jeho nezapomenutelný různolící úsměv a stále dobrá nálada. Čest jeho památce.“

*

Retro pohled

Přehled akcí a událostí Slováckého krúžku v Brně v roce 2009

Zdeněk Fajbus

- 9. 1. VI. tradiční tříkrálové koledování na „sirkové komisi“ u Sýkorů v Libušině údolí
- 10. 1. II. tradiční draní peří se zpěvy ženského sboru a hostů u Janošíků
- 16. 1. – 18. 1. Tradiční zimní soustředění členů mužského a ženského sboru na Třech Studních
- 21. 1. Beseda u cimbalu spojená s tradičním XIV. oharokovým šmakem
- 31. 1. Zájezd Slováckého krúžku do Stupavy na 17. fašankový večer Slováckého krúžku v Bratislavě a Skaličanu
- 7. 2. 59. ples Slováckého krúžku v Brně, konaný v Kongresovém centru v Pisárkách
- 21. 2. – 22. 2. Vystoupení taneční skupiny a muziky na karnevalu v severoitalském Nimis a Udine

23. 2. Fašanková beseda spojená s pochováním basy
15. 3. Slováček – Postupová soutěž dětských zpěváků –
Černovický zpěváček
18. 3. Beseda u cimbálu s krúžkovým představením –
„Limonádový Joe padesátníkem“
20. 3. Vystoupení ženského sboru v Domově pokojného
stáří v Brně na Červeném kopci
28. 3. Slováček – Regionální kolo soutěže dětských
folklorních souborů
29. 3. Vystoupení mužského sboru na otvírání sklepů
v Kyjově
4. 4. Slováček – Vítání občánků ÚMČ Bystrc
4. 4. Slováček – vystoupení na Výstavě tradičních řeme-
sel v Technickém muzeu Brno
15. 4. Beseda u cimbálu spojená s XI. koštem vína
25. 4. Účast taneční skupiny na koštu vín v Moravské
Nové Vsi
28. 4. Všekrúžkový slet čarodějnic na brněnském „Fajo-
vě“ s účastí 23 členů krúžku a jeho příznivců
30. 4. Vystoupení taneční skupiny na představení Slováč-
ký verbuňk – mistrovské dílo UNESCO v Divadle Bolka Polívky
8. 5. Tradiční obchůzka Pálavských vrchů zakončená
koštem a zpíváním v Dolních Dunajovicích
14. 5. Vystoupení mužského sboru na vernisáži výstavy
„140 let městské hromadné dopravy v Brně“
15. 5. Slováček – účast na Celostátním kole dětských
zpěváků ve Velkých Losinách
16. 5. Vystoupení taneční skupiny na koštu slivovice po-
řádaném městskou částí Nový Lískovec
16. 5. Slováček – vystoupení na přehlídce dětských
folklorních souborů ve Velkých Bílovicích

20. 5. Beseda u cimbálu spojená s vystoupením písničkářky Máši Kubátové
23. 5. Tradiční setkání slováckých krúžků z Prahy, Bratislavy a Brna v Huštěnovicích (UH)
23. 5. Slováček – vystoupení na vítání občánků na ÚMČ Bystrc
24. 5. Slováček – vystoupení na Lužánkobraní – 60. Výročí založení CVC Lužánky
30. 5. Slováček – vystoupení na vítání občánků pro ÚMČ Brno- Kníničky
3. 6. Slováček – vystoupení pro rodiče a veřejnost ve škole na Plovdivské v Brně
5. 6. Vystoupení Slováčku a všech složek Slováckého krúžku v kulturním pořadu „Folklor uprostřed Evropy I.“ konaném v Brně na nám. Svobody.
17. 6. Beseda u cimbálu spojená s vystoupením mužského a ženského pěveckého sboru z Dolních Dunajovic
4. 7. Účast všech složek souboru spojená s vystoupeními na velké „krúžkové svatbě“ novomanželů Kroulíkových v Blansku
9. 8. – 14. 8. Slováček – letní soustředění dětského souboru v Rožnově pod Radhoštěm
17. 8. – 21. 8. Na XII. Mezinárodním festivalu městských folklorních souborů v Ostravě – FOLKLOR BEZ HRANIC vystoupila taneční skupina dvakrát 17. 8. v centru Ostravy, 18. 8. v Muglinově, 19. 8. v Ostravě – Mariánských horách, 20. 8. v Ostravě Porubě a 21. 8. po absolvování průvodu v hlavním večerním festivalovém pořadu na Slezsko-ostrovském hradě
27. 8. Vystoupení mužského sboru na zahajovacím pořadu XX. Mezinárodního folklorního festivalu v Brně
28. 8. Slováček – vystoupení na XX. Mezinárodním folklorním festivalu v Brně

29. 8. Vystoupení taneční skupiny v hlavním večerním pořadu na XX. Mezinárodním folklorním festivalu v Brně
19. 9. Beseda u cimbálu spojená s oslavným programem taneční skupiny na počest krúžkových jubilentů
8. 10. Slováček – vystoupení na festivalu dětských souborů „Jundrovské jablíčko „
9. 10. Vystoupení ženského sboru s cimbálovou muzikou SYLVÁN v Brně – Černovicích
14. 10. 26. Havelské hody – beseda u cimbálu
22. 10. Vystoupení všech složek Slováckého krúžku v Etnografickém ústavu Moravského muzea na Koblišné ul. Ohlédnutí za stoletým výročí Slováckého krúžku v Brně
5. 11. Vystoupení muziky a tří tanečních párů na medailonu MUDr. Jana Pavlíka v Černovicích
12. 11. vystoupení muziky a mužského sboru na oslavách 85. výročí ČRo Brno v Etnografickém ústavu Moravského muzea na Koblišné ul.
14. 11. Slováček – vystoupení na vítání občánků pro ÚMČ Bystř
28. 11. Vystoupení Slováckého krúžku pro žebětínské občany v Orlovně – Křivánkovo nám. 35
29. 11. Slováček – vystoupení v pořadu brněnských souborů Děti dětem v KD Semilasso
2. 12. Mikulášská beseda u cimbálu
7. 12. Slováček - Mikulášská besídka nejmladších dětí v MŠ Jundrov
9. 12. Slováček - Mikulášská besídka starších dětí v ZŠ na Plovdivské
13. 12. Vystoupení ženského sboru s vánočními koledami v galerii SKLENĚNKA v Březině
16. 12. Beseda u cimbálu s vánočním programem „Od adventu do Tří králů“ včetně Slováčku

17. 12. Vystoupení mužského sboru a muziky na kulturním večeru University Obrany v klubu na Šumavské ul.č. 4,
19. 12. Druhé provedení vánočního programu „Od adventu do Tří Králů“ v Louckém klášteře ve Znojmě včetně Slováčku
20. 12. Třetí provedení vánočního programu „Od adventu do Tří králů“ pro veřejnost v Mělčanech včetně Slováčku
31. 12. Tradiční silvestrovský pochod členů krúžku ze Syrovic do Mělčan k Macháčkům, spojený s koštem vína.

Další počiny v roce 2009 důležité pro spolkový život a konání Slováckého krúžku v Brně:

- Slovácký krúžek v Brně ve spolupráci s nakladatelstvím Albert v Boskovicích vydal nákladem 500 ks soubory pátého až sedmého zpěvníku reprintu Poláckových „Slováckých písniček“. S předcházejícím vydáním reprintu I–V dílu byly slavné Poláškovy „Slovácké písničky“ kompletovány v novém vydání.

- Člen Slováckého krúžku v Brně ing. Kurt Barták otevřel novou webovou stránku propagující Slovácký krúžek v Brně na internetu pod označením: **hlasatel.cz/kruzek/**
- Ke konci roku 2009 dosáhla návštěvnost na tomto webu úctyhodné hodnoty 1.930 návštěvníků.
- V krúžkové kronice, autorsky vedené ing. Fajbusem, přibyly za rok 2009 záznamy a fotografie na 245 stránkách
- průměrná návštěvnost besed Slováckého krúžku se pohybovala v roce 2009 přibližně na 120 účastnících

*

K inspiraci

Stavební tradice Slovácka I. část

Ing. arch. Adéla Jeřábková

V minulém čísle jsem si posteskla, jak nám před očima mizí lidová architektura Slovácka, ke které lidé ztratili vztah, cit i úctu. Oslnění novotou a „světovostí“ ničí kulturní poklady, vzniklé vývojem mnoha staletí, budované moudře a s pokorou, citem pro materiál a proporce – účelně a tím i krásně. Půvab těchto staveb mnohdy můžeme obdivovat již jen na fotografiích.

Necitlivé přestavby, likvidace původních objektů a bezhlavé budování novostaveb pochybné kvality jsou bohužel znakem současné doby. Velmi častý je postup- nechat zchátrat starobylou, půvabnou stavbu (třeba i památkově chráněnou) až k nutnosti demolice, aby na jejím místě vznikl „pořádný barák“.

Jak je možné, že naši předkové dokázali zasadit svá obydlí i užitkové stavby do krajiny tak citlivě, že ji to nehyzdilo, ale naopak doplnilo? Když se podíváme na současné novostavby či přestavby, je to někdy přímo k pláči...

Všechny chyby nejsou ovšem jen vinou majitelů. V nedávné éře socialismu nebyla např. k sehnání jiná okna než velkoformátová (třídílná), určená pro městskou výstavbu. Na vesnicích se ovšem mnohdy osazovala, i když to nebylo nutné. Reprezentovala falešnou modernizaci, ačkoliv nic neměnila na kvalitě života (majitelé je pak zatáhli co nejhustšími závěsy, aby jim nikdo nekoukal do soukromí, a aby přemíra slunce neničila potahy). „Všecí to tak dělali“...jak pravila jistá paní, s kterou jsem nedávno hovořila ve Velké n. Veličkou (kde také stále mizí jedna původní chalupa za druhou).

„A potom jsme ještě dělali ty rovné střechy“ – vypráví mi...To ovšem bylo ještě před otevřením hranic a „úžasných možností“ - americké bungalowy, alpské statky či skandinávské sruby, zasazené do naší moravské vesničky. A plastová okna! Hit dnešní doby a touha všech (přitom dnes už existují firmy, které dokáží vyrobit jakákoliv trvanlivá dřevěná okna i s odpovídajícím koeficientem tepelné propustnosti, při srovnatelné cenové relaci). A další a další nešvary a bolesti.

Kdo nám to přeřal ten kořen, co nás spojoval s původním pramenem?

Ráda bych připomněla, že naši předkové byli moudří a jejich staletými prověřené zkušenosti a znalosti bychom neměli zahazovat. Za nějaký čas je totiž budeme pracně znovuobjevovat...Např. hliněné stavby jsou dnes prezentovány jako světový objev s vlastnostmi vysoce příznivými zdraví i vrozeným lidským pocitům.

Snad nebude na škodu, když si nastíníme vývoj lidových staveb a sídel všeobecně, a posléze jeho specifika na území, kterému dnes říkáme Slovácko. Snad coby inspiraci pro dnešní stavebníky...

Obecně zařazujeme Slovácko do oblasti tzv. pomoravsko-panonského domu, který je převážně hliněný (od 19. stol. zděný), přízemní, se střechou valbovou, později sedlovou. Jak tento typ vznikl?

Dnešní (či už pouze včerejší?) architektonická podoba a půdorysná struktura vesnických sídel i samotných staveb je výslednicí tisíciletého vývoje, ovlivňovaného mnoha faktory přírodními i geografickými, sociálně-ekonomickými, právníko-administrativními i etnickými. Až na malé výjimky v horských polohách bylo celé území dnešního Slovácka osídleno už od pravěku. Téměř celá tato oblast je mírně zvlněná pahorkatina, která je v okrajových částech na moravsko-slovenských hranicích, na přechodu k Valašsku a ve Chřibech, dosahuje horského charakteru.

Pouze poměrně úzké pásy podél Moravy a Dyje lze označit jako roviny. Větší část kraje je otevřena širokým ústím do slovenské nížiny podél řeky Moravy, a tak přístupná teplým větrům z Podunají, zatímco na severu a východě ji chrání hory před chladnými větry. Není divu, že se tu našim předkům líbilo. Usazoval se tu zemědělský lid, postupně od 6. stol. slovanský, který obdělával půdu a pěstoval dobytek a žil ve stálých sídlech. Jejich příbytky byly jednoduché, jednoprostorové, se stěnami z kúlů opletených proutím a omazaných hlínou, částečně (někdy zcela) zapuštěných do země- zemnice, polozemnice. Není vyloučeno, že už v té době se vyskytovaly i stavby roubené. Obytný prostor, v němž přebývali lidé i drobná domácí zvířata, byl opatřen topeništěm – primitivní pecí. Vstup byl chráněn zastřešenou podsíní. Střechy byly obvykle pokryté slámou. Dobytek se zdržoval pod přístřešky u stavení, příp. i v podsíní či předsíní. Zásoby úrody, získané prací na poli, byly ukládány v zásobárnách při stavení (původní formou byly hliněné nádoby – zásobnice). Časem se z nich vyvinuly komory, kde bylo ukládáno kromě potravin i šatstvo, nářadí apod. V podstatě se tento systém udržel i ve středověku – síň, jizba a komora, stodoly a nepříliš důkladné chlévy. Všechny budovy byly na pozemcích postaveny volně, bez pevné vazby, dohromady pak tvořily vesnici – hromadnou obec, snad i s nějakým veřejným prostorem (návsí).

Středověk přinesl zdokonalení konstrukce staveb, převážně už roubených, ovšem do jižních částí Moravy se stále více šířil další způsob stavění, a to z hlíny – nabíjenice. Přispívaly k tomu po válečných nájezdech kolonizační vlny ze slovenského Podunají. Hliněný dům stále více vytlačoval systém roubení. A to už jsme „doma“. Příště si už můžeme připomenout základní stavební oblasti Slovácka.

(Použitá literatura: O. Máčel – J. Vajdiš: „Slovácko“, 1958, Praha)

Folklorní (i jiné) akce

Jak se rodí vítězné pálenky

Marcela Linhartová - Vaše chemička

Manžel má zahradu a pálí meruňku. Aby zajistil kvalitní surovinu, neboť ty předchozí pálenky mívaly ocas, postavil na zahradě sklep. Hned první pálenka z meruněk kvašených v tomto sklepe se mu povedla, a tak tvrdí, že se mu investice za 100 tis. Kč vrátila v podobě kvalitní pálenky.

Při pálení meruňky jsem samozřejmě byla přítomna. V pálenici nám vytýkali, že kvas není dokvašený, velice pění a málo potěče. Jejich předpověď se nenaplnila. Meruňky nateklo obvyklé množství a manžel po zbytek dne opakovaně koštoval, neboť nevěřil, že je skutečně meruňka tak lahodná.

Nechtěla jsem zůstat pozadu a vyrazila jsem do Velké za svými přáteli z Klubu hornácké slivovice vybrat vzorky. Vybrala jsem čtyři: z jablek, hrušek, žita a modrého ovoce. O voňavé hrušce manžel prohlásil, že jistě zvítězí, a také ve své kategorii zvítězila.

Na Velikonoční pondělí přišli dospělí koledníci. Jelikož jsem neměla nic jiného po ruce, nabídla jsem jim meruňku. Aby manžel nenadával, dolila jsem ji vodou (tím vysvětluji, proč měla mezi vítěznými vzorky nejnižší procento alkoholu).

Při předávání vzorku na náš dubnový košť pálenek ho 2 zpěváci upozornili, že vzorek je poněkud zakalen. To ho znepokojilo, neboť si nedokázal náhlý nedostatek meruňky vysvětlit.

Meruňka, také mojí zásluhou, ovšem ve své kategorii zvítězila...

*

Podpálavské putování

Jiřina Lacinová

Letošní uplakané jaro moc k výletům nelákalo, ale přesto jsme s poměrně krátkým předstihem (taktak jsem si stihla přeorganizovat pobyt na chalupě) obdrželi od Vaška Linharta se Zdeňou Bravencem mailovou pozvánku na další jarní putování v okolí Pálavy. Vycházelo to jako obvykle na první květnovou sobotu (8. 5.) a pozvánka s popisem cesty, vyhotovená Zdeňkem velice pečlivě, se zdála být plně instruktážní (praxe však ukázala jinak...).

Ráno v 7 hodin ovšem lilo jako z konve, což odradilo většinu jinak nažhavených krúžkařských turistů. Já jsem se poučila z předminule, kdy jsem ze stejného důvodu výšlap vzdala, a posléze trpce litovala (poslední akce se Zdeňkem Kopřivou). Takže jsem vybavila sebe i psa do psoty sloty a srdnatě vyjela. Cestou už přšet přestalo, což pak vydrželo- až na krátkou čtvrt hodinovou přeháňku- až do konce dne. Výletní počasí jako objednané!

Na Zvonaře vypadala účast tristně, ovšem na trase se pár dodatečných odvážlivců ještě přidalo, takže nás nakonec – i s hostitelem Zdeňkem a v závěru příbyvším Pavlem Rampulou – bylo 11. Plus pes. Ten je pro podobné akce nezbytný, jelikož mě navzdory svému malému vzrůstu vytáhne do každého kopce... Cestou busem jsme se průběžně dohadovali, kde vystoupit, jelikož jsme měli na výběr trasu A nebo B (příště radši dát příkazem!). Pro většinu nakonec zvítězila trasa B - do Bavor (Josef s Miluškou zvolili individualisticky trasu A, a jen sem tam jsme se na styčných bodech scházeli). V Dol. Dunajovicích tradičně zafungoval Pavel a podal nám do vozidla lahvinku, kterou jsme přijali s neskrývaným vděkem. Dodala nám energii a náladu pro první etapu. Po průchodu Bavy (zoufale jsem hledala pro focení nějaké zbývající původní chalupy, ale už jich bylo jak šafránu) jsme se pokoušeli dle instrukcí vydedukovat, jak dál. Jenže pokyny typu „cestou kolem vinic“, „po 1 km přes potok“, „přes dědinu doprava“

a „úbočím mezi vinohrady“ se pro neznalce místních poměrů ukázaly jako poněkud nedostačující. Tak jsme to štrádovali spíš podle intuice a siluety Pálavy v pozadí. Bohužel většinou kolem silnice a nepříliš romantické elektrárny. Předtím jsme cestou u zastávky vyzvedli 4 naše děvy, a přes Pernou pokračovali zpět na Dunajovice. Mezi vinohrady, kde teprve „doutnala zelená duše vína“, žlutě zářily pruhy řepky, v zahrádkách kolem tryskaly plně rozkvetlé šeříky, a spousta jiných kytek, i na vzácné hlaváčky (jarní i letní) jsme natrefili. V Dunajovicích jsme si na restaurační zahrádce dali oběd (mně se teda moc nevydařil – fazolová polévka bez jediné fazole, a zcela připálená omeleta...) a kolem zachovaného místního pranýře (děvčatům podklesávala kolena) pokračovali na vytouženou metu – Zdeňkův sklep.

Když jsme kolem stáčírny vína konečně dorazili k milým siluetám sklípků, naháněl nás již Zdeněk mobilem určeným směrem, a konalo se radostné shledání včetně nezbytného vinného závdavku. Dál už to pod jeho vedením nabralo správný směr i grády. Konečně jsme se dostali do krajiny zaslíbené, kde se naplno rozvinula naše dosud neukojená turistická podstata (Zdeněk domů mobilem udiveně hlásil „...ale oni chtěou ještě chodit!“). Na Slunném vrchu jsme vystoupali až nahoru a kochali se úžasným výhledem, rozkvetlými katrány (stepní běžce) a koberci sasanek. Zemský ráj to na pohled!

U Zdeňkova malebného sklípku s filmařským výhledem na Pálavu jsme rozbalili zásoby, Zdeněk vytáhl ze sklepa ty svoje (začal s rosé – joj, to bylo!...), a začali jsme zpívat, až se okolní hory ještě víc zelenaly. Přidali se i dva Zdeňkovi sousedé a divila jsem se, proč je ještě nemáme v krúžku!

Když se tento krásný den nachýlil a na obzoru se rozlily červánky, rozdělali jsme z vinných hlav ohýnek, u něhož čarodějnic-ky křepčili Miluška se Zdeňkem.

Vůbec se nám nechtělo domů (komu by jo...), ale poslední denní spoj byl nemilosrdný a přinutil nás k poklusu. Jako obvykle

vnitřek autobusu zněl zpěvem, ale bylo tam takových víc, tak i řidič vzdal marnou snahu o ukázněvání. Vždyť to k Pálavě a vůbec jihu Moravy patří – našťestí...

Tak kluci – věřte díky, a ať vám tam vínko zraje jen k větší kráse!

Stretnutie Slováckych krúžkov Praha, Brno, Bratislava na Javorine 22.-23.5.2010

Milé krúžkarky, vážení krúžkari!

Ako vyplýva z údajov, zachovaných v našom bratislavskom krúžku, rok po jeho založení, päť rokov po vzniku Československej republiky, uskutočnilo sa na tomto mieste – na Javorine, „Olympe česko – slovenského porozumenia“, ako hovorievali naši predchodcovia, historicky prvé stretnutie bratských Slováckych krúžkov z Prahy, Brna a Bratislavy. Písal sa júl roku 1923. Na stretnutí sa zúčastnili vzácné osobnosti – MUDr. Pavel Blaho s manželkou, spisovateľ Jan Herben, sochár Franta Uprka, maliar Antoš Frolka. Celé stretnutie sprevádzala muzika veľických hudcú a Samka Dudíka z Myjavy. Utužovalo sa tu priateľstvo bratov z obidvoch svahov Javoriny i obidvoch brehov Moravy, na ktorých sláviček rovnako pekne spieva, ako to neskoršie hovorieval náš nezabudnuteľný richtár MUDr. Kost'á Čársky. Priateľstvo bratov, ktorých toľko rokov, ba stáročí, rozdeľovala uhorská hranica, a ktorých vzájomná neznášanlivosť mocných často nútila aj do bratovražedných bojov.

Hore ňú, hore ňú, lieskovskú dolinú!

Keď ňa nezabili, už ňa nezabijú.

Keď ňa nezabili na vojne vojáci,

Už ňa nezabijú na Strání sopláci.

Koľkokrát radostne znela táto pieseň, z úst chlapcov, vracajúcich sa šťastne domov, no koľkí sa domov nevrátili! Tak sa roky

miešala radosť a žiaľ, smiech a slzy, nádej s beznádejou. V roku 1923 sa začínalo blýskať na lepšie časy.

Od prvého stretnutia našich krúžkov na Javorine uplynie v júli už 87 rokov. Z tých, ktorí sa ho vtedy zúčastnili, už dnes asi nežije nik. A predsa tu stoja nové generácie krúžkarov, aby sa vzájomne potešili a aj týmto spôsobom si vyjadrili svoje priateľstvo. Sú tu krúžkari z hlavných miest Čiech, Moravy i Slovenska, ktorí sa už možno ani v regiónoch, ku ktorým sa hlásia, nenarodili, krúžkari,

Richtár Slováckého krúžku Bratislava na Javorině. *Foto: J. Hůsková*

ktorí sú dnes občanmi dvoch bratských štátov, ale sú jedno srdce. Od pamätného roku 1923 je tu už po druhýkrát aj stará, tisícročná hranica, predstavujúca však v dnešnej zjednotenej Európe skôr iba onen povestný plot, ktorý najlepšie spája susedov, cez ktorý sa ľahko podávajú ruky a možno ho kedykoľvek slobodne prekonať.

Čo nás to teda po toľkých rokoch znovu priviedlo na túto horu? Odpoveď je ľahká – predsa láska! A to nielen tá láska k tradícii historickej, kultúrnej i náboženskej, ktorú nosíme v srdci a pri každom vzájomnom stretnutí a verejnom vystúpení našich krúžkov nám zo srdca tryská, ale aj tá láska, ktorá je spätá s obetou, ktorá je pilierom celého bytia a ktorú v Biblii ospevuje sv. Pavol (1 Kor 13, 1 – 13), láska, ktorá všetko vydrží a nikdy nezanikne. Ako malú omrvinku tejto lásky nám zanechali predchádzajúce generácie aj tento kameň s odkazom, vyjadrujúcim ich túžbu: „Tu bratia sa vždy stretať budú!“ Nesklamme ich, priatelia, veď aj na nás záleží, či to blýskanie na lepšie časy z roku 1923 sa zmení na trvale pekné počasie krásnych medziludských vzťahov, nad ktorými bude žiariť to pravé Slnko!

Projev - Javorina, 22.mája 2010

Petr Fajkus, richtár Slováckeho krúžku a Skaličanov v Bratislave

Setkání Krúžků 2010

Jana Hůsková

Je to přesně rok, co jsme se s Krúžkaři viděli při minulém setkání. K letošnímu jsme vyjeli do zahraničí. Opět s Bolkem Vaverkou a jeho vozem, který se stal terčem dotazů, zda i on je součástí inventáře brněnského Krúžku, tedy stoletý. „Zvonkajšku to tak vyzerá.“ Pokud mne paměť neklame, nikdy jsme cestou neopravovali. Na dotaz, zda má šofér navigaci GPS, se ozvalo: „Mám. Vás!“

Po nutném posilnění na cestu jsme se jali zkoušet píseň „Kto za pravdu horí“ (pro akce příští: ten, kdo jako jediný obdrží text, musí dát tiskárně trochu víc „bašty“, jinak je to nečitelné!) I Pepa mrčel: „Když tam nemám linky, nezahraju to.“ Měl recht. Ale zahrál...

V Žarošicích jsme minuli kostel „těj Panenky Marie, co sa o ní zpívá“ a jeli dál přes Kyjov do Veselí na Moravě. Tam na nás čekali další cestovatelé: Ing. Stöhr a oba strážničtí „dářečci“ Mirek a Jan. Byli vesele přivítáni a kdosi konstatoval, že akce se tím pádem účastní tři bývalí a pochopitelně současný starosta Krúžku. Pokračovali jsme v koštování asi 10 druhů pálenek a Jan obcházel s vonícím pozdravem od své ženy. Nutno podotknout, že několik „převalovaných“ koláčků se jednu chvíli octlo i na zemi. „Však co, lepší je vínečko z kolaja nežli voděnka z pohára...“ (schoval asi jen ty, na nichž byl písek viditelný).

V Blatnici pod sv. Antonínkem jsme zamířili k jihu. Na obzoru už se rýsovaly Bílé Karpaty. Václav Štěpánek si vzal mikrofon a postaral se o přednášku o kraji, kterým jsme projížděli. „Když už jsme tady a máme čas, bylo by to škoda nevyužít.“ Louka byla první hornáckou vsí. V dálce jsme viděli kopec Hradisko (kde je největší keltské sídliště), projeli jsme Velkou nad Veličkou a uhnuli k Hrubé Vrbce. „Tady si všimněte příčně průjezdných stodol, taky monastýru sv.Gorazda.“ Kuželovský větrák nás vítal zdaleka. Sluníčko se schovalo za mraky, ale to karpatským „lúkám a kopanicám“ na kráse neubralo.

Zato na hranici se Slovenskem bylo znát, že zde povodňová voda vystoupila taky dost vysoko. I silnice byla „pod“ patrně ještě včera. Poslouchali jsme povídání o panonské architektuře (domy jsou stavěné jen úzkou štítovou stranou k silnici). V každé vsi se chlapi snažili zanotovat píseň, která k ní patří. Jinak tomu nebylo ani ve Vrbovcích. Kolem samý téměř holý kopec, kdysi se tu pásla stáda ovcí. Lesnaté vrchy jsou hezčí... V dědině jsme se otočili u kostela (jako téměř všude jsou tu dva: evangelický a katolický) a zamířili

nejdřív zpět na pořádnou silnici. Po pravici nám zůstal Ostrý vrch a míjeli jsme jednu typickou kopaničářskou „usedlost“ za druhou. Potom už čekala Myjava a Stará Turá, kde nás uvítali členové Slováckého krúžku a Skaličanů z Bratislavy. „Pražáci sa zrejme zapomnĕli kdesi v Moravskéj... počkámĕ ich.“ Ubytovali nás v internátĕ SOU, všichni po třech. „Jednu noc to vydržíte.“ Šli jsme se zabydlet a kdo chtĕl, na chvíli se natáhl na pelech.

Pražákům byl na uvítanou zahrán Strahováček, uložili si věci a už nic nebránilo tomu, abychom vyjeli. Nejdřív k Holubyho chatĕ, potom pokračujeme po svých vzhůru..

O Velké Javořinĕ, přesněji „Velké Javorinĕ“ (vrchol se nachází na slovenské stranĕ) víme, že je nejvyšší horou Bílých Karpat, je i místem dalekého rozhledu. Dominantou vrcholu a hlavním orientačním bodem je od 50. let televizní vysílač Javořina, naprosto ohavný! Každoročně v červenci se zde konají Slavnosti bratrstva Čechů a Slováků.

Pomalou jsme došli k památnému kameni bratrství. Richtár P. Fajkus přednesl uvítací řeč, zazpívali jsme obĕ hymny a píseň „Ked' sme prechádzali.“ Tímto bylo Setkání oficiálně zahájeno.

Samozejmĕ nezůstalo jen u zmínĕných zpĕvů. Fotografovalo a natáčelo se ostošest, taky jsme museli „zapít vrchol.“ Tento čítal 970 m.n.m. Nezdrželi jsme se nahoře moc dlouho, hodně foukalo a honila se mračna. Ale na co jsem si brala turistické boty? Šlapali jsme po silnici a není to ani kilometr. Pozpĕvovali jsme i cestou z kopce, slovenští přátelé dvě z písní údajně nikdy neslyšeli a Maja z nás mámila nějakĕ nahrávky. Uvidíme, co se dá udĕlat.

Na parkovišti se domlouváme s Václavem Š. a Dostálovými, že bychom to vzali do Starej Turej pěšky. Dle Václava jsou to dvě hodinky ostřejší chůze. Na značce stojí „3 hodiny“ a richtár nás zrazuje: „Jde se kus lesem, vidĕli jste ty stromy? Polomy budete přelĕzat, je to podmáčenĕ...“ Nechali jsme se přesvědčit. Ne tak Václav. A ještě svedl chasu, Pepu se Šárkou a Blažu s Dajkou! Vystoupili

pod kopcem s tím, že se alespoň nevyřvou a Zdena pravila: „Jsme bez primáša...“ Shodli jsme se: jestli půjdou nějakou zkratkou mimo značku, máme je zpět akorát ke snídani.

Doma jsme asi v 16,30. Volné chvíle trávíme v posteli, ve sprše, v hospodě - jak je komu libo. Pár z nás se posléze potkalo dole ve foyeru a zpívalo se, co komu na um a jazyk přišlo. Bezvadný začátek dlouhého večera. V 18,40 doklusali pochodníci, prý to bylo super. „Až na to, že jsem neviděla, kam šlapu. A všude byla voda...“ nechala se slyšet jedna účastnice výšlapu. Hlavně, že došli všichni, celí a včas.

Po sedmé jsme už v gala zasedli ve velké jídelně, skoro každý a každá na jiném konci. Po uvítání a následnému zpěvu písně „Není lepší jak v nedělu“ došlo prozaicky na řízek se salátem a po něm už se chystali muzikanti. Pepa byl dnes věčně „zašitej“ u stolu, sem tam zahrál na housle. Na sále ale klid nebyl, pělo se a tancovalo jedna radost. Jenom ženské si nepřišly moc na své. Zpívaly jsme s Renatou venku, ale po třech písních nám byla pěkná zima. Zkusily jsme později s ostatními v sále vyhnat na chvíli chlapy a tancechtívou mládež z parketu a jaly se zpívat. Skončilo to jakýmsi pochodovo - čardášově - karičkovým číslem, trochu jsme se vyblbly. Ale strašně nám chyběly první hlasy, některým i dech!

Hostitelé se o nás postarali naprosto skvěle, krmení i vína bylo dost a kyselica hodinku před půlnocí přišla taktéž k chuti. Posezení se účastnilo i několik „Staroturanců.“ Každou chvíli se ozvala harmonika, někdy bohužel i v okamžiku, kdy se hrálo k tanci. Škoda, že nebylo víc prostoru ke společným zpěvům. O půlnoci to dost lidí zabalilo, skalní pokračovali. Už se moc netančilo, spíš povídalo a pělo. Šla jsem spát v 1.30, ti nejzdatnější vydrželi do tří.

K nedělní snídani nám Miro naléval reznou a nezdolnému V. Petraturevi už zase běhaly prsty po klávesách harmoniky. Dostálovi se postarali o kulturně - taneční vložku a v 9,30 vyjely tři autobusy k Brezové pod Bradlom, potom ještě kousek dál. Zdena

rozdala něco materiálů a Pavla se postarala o novou energii: vytáhla linecké. Té energie nebylo třeba, Bradlo je jen 543 m.n.m. A na něm mohyla M. R. Štefánika, viditelná zdaleka. Chvíli jsme po ní trajdali, koukali do dáli, fotografovalo se a natáčelo. Potom se všichni shromáždili kolem zdroje informací.

Místní průvodce nám podal zasvěcený výklad o této osobnosti. Milan Rastislav Štefánik byl úspěšný na studiích, později jako astronom, publicista, vědec, cestovatel a posléze i voják a politik. Byl stoupencem myšlenek T. G. Masaryka a upozorňoval na postupující maďarizaci Slovenska. Začátek války ho nepřekvapil, viděl v ní hlavně možnost osamostatnění Slováků. Tento čin hned od začátku spojoval i s Čechy. Nastoupil do vojenské letecké školy. Jako letec se pokoušel o vytvoření česko-slovenské dobrovolnické jednotky. V roce 1915 se v Paříži potkal s E. Benešem a společně se ztotožnili s Masarykovou koncepcí o vytvoření samostatného státu.

Štefánik usiloval o vytvoření řídicího centra pro společný

Někteří význační členové krúžků na setkání na Javorině. Foto: Jana Hůsková

odboj Čechů a Slováků a vytvoření samostatného česko-slovenského vojska a jeho prosazení mezi politiky. Dohodl setkání ministerského předsedy A. Brianda a Masaryka. Bylo úspěšné a Briand se stal přívržencem Masarykovy koncepce řešení středoevropské otázky. Štefánik neustále podporoval vytvoření ústředního reprezentativního orgánu zahraničního odboje. V únoru 1916 vznikla Československá národní rada a začala organizovat česko-slovenské vojsko v zahraničí. Dne 29. srpna podepsali Durich a Štefánik tzv. Kyjevskou dohodu společně s představitelem amerických Slováků, kterou společně uznali ČSNR za vedoucí orgán českého a slovenského hnutí v zahraničí. V červnu 1917 odplul Štefánik do USA. Podařilo se mu získat na 3000 dobrovolníků, sjednotit krajany v USA a získat jejich podporu pro ČSNR. Jeho politickou aktivitu mezi Američany ocenily i francouzské kruhy. 20. října byl Štefánik vyznamenán křížem důstojníka Čestné legie. Po návratu do Paříže se zapojil do diplomatických jednání o ustavení samostatné československé armády. Výsledkem byl dekret o vytvoření Česko-Slovenské armády ve Francii, který vydala francouzská vláda 16. prosince 1917. Podle tohoto dekretu se vytvořila samostatná Česko-Slovenská armáda, která podléhala velení ČSNR v Paříži.

Milan Rastislav Štefánik zahynul 4. 5. 1919 na cestě domů při leteckém neštěstí. Existovala spekulativní teorie, že jeho smrt nebyla nešťastná náhoda a jednalo se o úmyslné usmrcení provedené na politickou objednávku. Tato teorie však nebyla nikdy věrohodně potvrzena.

Mohyla od D.Jurkoviče byla postavena díky národní sbírce, hotova byla v r.1928 (stavba netrvala ani rok). Rakev je uvnitř, není k ní přístup a se Štefánikem jsou tu pohřbeni i dva italské piloti, třetího si vyžádala rodina.

Výkladu byla přítomna i starostka Košarisek. Potom jsme zazpívali dvě sloky písně „Kto za pravdu horí,“ do listů koukali všichni. Já ne, pro mne je téměř otázkou cti naučit se text nazpaměť.

Zatím... Závěrem zaznělo „Spánembohem“ a „V dobrém jsme sa sešli“ a letošní Setkání bylo ukončeno. Zbudou pěkné vzpomínky...

Cestou z kopce byl Mirek D. nazván „alkoholickou studánkou,“ pilně jsme čerpali dobré víno.

Poté jsme se přesunuli o dům dál, do muzea M. R. Štefánika. Košariska jsou jeho rodnou obcí, narodil se tu 21.7 1880. Otec byl farářem, není tedy divu, že malé muzeum se nachází v bývalé fáře. Naši průvodkyni jela puša jako o závod. Prošli jsme několik místností zaplněných exponáty z cest, fotografiemi a dokumenty. M. R. Štefánik pobýval v Paříži, bojoval v Itálii nebo Srbsku, žil nějaký čas třeba na Tahiti, lovil v Africe... samozřejmě ovládal několik jazyků. Prý byl i vynálezce, ale třeba rozkládací cestovní fajfku si nenechal patentovat. „Jako Cimrman,“ ozval se M. Sochor. Prohlídku jsme absolvovali s Pražáky. Slovenští přátelé nám dali přednost, ale tím pádem jsme se nestačili rozloučit, byli na hodinu „obsazeni.“ Snad ti, kdo seděli na zahrádce u harmoniky, rituál zvládli za všechny, jimž patří velký dík za bezvadnou akci. Ať je takových co nejvíc.

Ve 13,30 máme vyhlášen odjezd. Ve Veselí jsme nechali oba Strážničany, když se ujistili, že auto stojí na svém místě. Ing. Stöhr s námi jel dál k Bukovanskému mlýnu. Zhruba hodinku jsme si dali na občerstvení. Potom se někteří vyhřívali na sluníčku, jiní prošli areál a kdosi vylezl nahoru na větrák (za 30,- Kč). Rozhled i malá expozice za to stojí. Je 16.15, když Bolek nastartoval. Při průjezdu Ždánicemi nám Jaroš nepřišel zamávat, ač o to byl požádán starostou Krúžku! Patrně se obával, že by nezůstalo jen u mávání. Na Rohlence vystoupili sourozenci Biskupovi a my pokračovali v dešti do Brna. Za námi se posléze objevila nádherná duha. „Skoro jako slavnostní závěr krásného dne, že?“ Omyl. Tou nej... tečkou byl večerní hokejový zápas a zlatá!

*

Senioři 2010

Lydie Kouřilová

29. května byl vypraven autobus na vystoupení zpěvaček a zpěváků ze Slováckého krúžku do Petrova - Plží, osady ze samých vinných sklípků, některých zdobených ornamenty typickými pro Petrov.

A protože celý květen byl deštivý a chladný, první reakce byla, jestli neprší. A ejhle, sluníčko. Ale pro všechny případy pláštěnky s sebou. Cestou do Petrova jsme pobrali ještě nějaké účinkující zpěváky a jelo se. Kolem poledne jsme dorazili na místo, a protože program začínal až v patnáct hodin, šli jsme někteří do hospůdky ochutnat doporučená husí játra. Účinkující šli taky na oběd a trochu se secvičit. I po obědě bylo ještě dost času do zahájení, tak jsme si prošli areál ve svahu nad obcí, tvořený jedněmi z nejstarších staveb lidové architektury u nás. Horní areál slouží jako hlediště a tvoří ho nejstarší a nejhodnotnější sklepy. U jednoho ze sklípků seděli dva mládenci, tak jsme se pozvali na košt. Nalili dobrého vavřínečka a při řeči jsme se dozvěděli, že kromě asi čtyř sklepů jsou všechny užívány. Na rozdíl od jižní Moravy, kde jsme po cestách na kole viděli dost sklepů nefunkčních a zanedbaných.

No, a název Plže prý získal podle značného výskytu hlemýžďů v této oblasti a vinné sklepy jsou připomínány už v 15. století.

Ale v 15 hodin propukl program, kde po úvodním uvítání všech hostů jako první vystoupili senioři souboru Lipta z Liptálu, po nich hned Ol(d)šava z Uherského Brodu, a na co jsme čekali...chlapci ze Slováckého krúžku, jejichž hlasy rozezněly areál „búd“. Ale ani ženičky se nenechaly zahanbit. Ve svých nažehlených a naškrobených sukénkách byly jak cukrové panenky. Pěkné bylo i vystoupení manželů Pitterových z Prahy, mužský sbor z Opavy, nebo Petrovjan z Petrova. I přes hlučnější zábavu v „hledišti“ se dal slyšet VM a Danaj ze Strážnice a jubilanti Václav

Ženský sbor Slováckého krúžku v akci. Foto: *J. Lacinová*

Harnoš a Jan Gajda z CM Strážničan. Pak nastoupili hosté ze Slovenska jako KOPA z Myjavy, soubor Possonium a ženský sbor Povoja z Bratislavy, Rozkazovači z Detvy, gajdoš Ľubo Tatarka, a Jan Peterka s Katkou Cigánovou - bývalí tanečníci ze Sĺuku z Bratislavy. No, bylo veselo.

Po malé přestávce začalo Regionální kolo verbířské soutěže o postup do finále na MMF Strážnice 2010. Některým chlapcům to ve zpěvu trošku neladilo, ale „cifrování“ jim šlo skvěle. Jméno vítěze nám sice v tom hluku uniklo, ale i tak mu přejeme, aby uspěl i ve Strážnici.

Večer jsme odjížděli spokojeni, nejen proto, že nepadla ani kapka vody, ale i plni dojmů a přesvědčení, že každý je tak starý, na kolik se cítí. No né?

*

Plže – pohled z Bratislavy

Jana Omelková

10. jubilejní folklorní festival Senioři 2010 se konal dne 29.5 v Petrově u Strážnice. Malebné prostředí Petrovských Plžů (soubor sklípků) se již po 10 let stalo významným setkáním zpěváků, tanečníků a milovníků folklóru. Po upršených květnových dnech ani největší optimisté nedoufali, že konečně i zasvítí sluníčko. A ejhle, sobota jako vyšivaná, bez obláčku a příjemně teplo - tak jak jsme si to přáli, bylo splněno.

Asi okolo poledne se začaly sjíždět jednotlivé soubory, mezi prvními Slovácký krúžek Brno a "náš" bratislavský soubor Possonium, latinsky Bratislava, který se skládá ze zpěváků a tanečníků souboru Technik. Vystoupení jednotlivých souborů se uskutečnilo v "kruhu" - malém amfiteátru, umístěném na konci "vinné cesty". Program uváděla ředitelka festivalu Ing. Tatiana Pálenská, která přivítala jednotlivé zúčastněné soubory- byli zastoupeny Čechy, Morava a Slezsko, Valašsko a Slovensko. Soubory: Lipta z Liptálu, Oldšava – (Olšava) z Uherského Brodu, Slovácký krúžek Brno, CM Výhonek Opava, soubor Petrovjan z Petrova, Danaj ze Strážnice s CM Strážničan, prim. Vítěslav Pálenský. Ze Slovenska- soubor Kopa z Myjavy, už zmíněný soubor Possonium, ženský sbor Povoja z Bratislavy, taneční pár SĽUKU.

Po tomto defilé následovaly jednotlivá vystoupení: FS Danaj zatančil strážnické danaje, mužský sbor zaspíval písně Strážnicka a vystoupila také legenda tohoto souboru Václav Harnoš, který svým nádherným tenorem nadchl posluchače. Podobně se strážnickým tenorem předvedl i člen Slovácké krúžku Brno Mírek Stanislav. Slovácký krúžek Brno předvedl program z Kyjovska, a to jak mužský sbor, tak ženský sbor, a tanečníci zatančili kyjovské skočné. Fakt, děvčice, píseň „Křepelila malá křepelenka“ jste doslova "křepelily" a potlesk byl burácející. Jednotlivá vystoupení souboru navazovala, a tak se představil soubor Olšava, Lipta, manželé Pitterovi z Prahy,

aj. Ze zahraničních souborů se představil soubor Possonium s folklorním pásmem z oblasti Vajnor (část Bratislavy) a ženský sbor Povoja, soubor Kopa z Myjavy a taneční pár SĽUKU Bratislava. Po více jak 3hodinovém programu byly soubory oceněny zaslouženým potleskem a suvenýry. Po programu festival pokračoval tzv. zahřívacím kolem soutěže o nejlepšího verbíře, který bude v dalším kole pokračovat na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici. Folklorní festival byl krásným zpestřením setkání nadšenců folklóru, našeho věčného návratu " ke kořenům", a taky přesvědčením, že ten, kdo žije folklórem, žije v jiném světě a asi i v jiné dimenzi...

*

Vinařovo okénko

Terroir

Mirek Dostál

„Žerotín, Žerotín, na něm kríž vysoký...“. Když jsem kdysi jako novopečený člen Slováckého krúžku zpíval tento nádherný danaj, nevěděl jsem ani pořádně, co to ten Žerotín je, a proč je pro Strážničany tak důležitý. Loni v létě jsem měl to štěstí a strážnický kamarád Mirek mě zavedl až na jeho vrchol. Cesta vedla početnými vinohrady, které byly prosluněny letním sluncem a slibovaly nádhernou úrodu. Všiml jsem si také, že Strážničané mají réví vedené na dva tažně s vysokým obloukem a většina hlav ještě pamatuje cimbálovou muziku Slávka Volavého. Z kopce pokrytého úrodnou, ale nepříliš těžkou půdou, je nádherný výhled do celé

krajiny. Na vrcholku stojí dřevěný kříž a starobylá kaple. Vše, každý kámen, každý kousek země tu má svou historii, kořeněnou štěstím a utrpením prostých lidí.

Ale proč o tom píší v okénku vinaře? Především proto, že chci přiblížit pojem terroir. Toto slovo je v poslední době stále více skloňováno ve vinařských kruzích, setkáváme se s ním na degustacích, na vinětech kvalitních vín a mnohde jinde.

Co to ten terroir je? Ve slovníku se dočteme, že se jedná o soubor místních vlivů na kvalitu a charakter vyráběného vína v kladném slova smyslu. Jsou to úroveň a kvalita podloží, půdní profil, místní mikroklima, druhová skladba a stáří vinic, místní zvyklosti ošetřování vinohradů, osobnost vinaře a řada dalších faktorů, které určují jedinečnost vín v dané oblasti. Rád bych ještě dodal, že právě ona jedinečnost a originalita dělá víno vínem.

Foto: Miroslav Stanislav, Genius loci - vinice na jižním svahu kopce Žerotín

Kdysi jsem byl na návštěvě jednoho velkého vinařského podniku v Kues na Mosele. Vinařský podnik měl supermoderní vybavení, dokonale automatizovanou výrobní linku, laboratoř se špičkovými přístroji. Do onoho podniku se svážela vína snad z celé Evropy, vše kvalitní materiál. V laboratoři změřili analytici na spektroskopu senzoricke vlastnosti vín, aby poté smícháním deseti různých vín dosáhli optimálních senzorickech vlastností výsledného produktu. Těmito víny potom roboti plnili krabice, jiní roboti je štosovali a nakládali na kamiony, aby milióny těchto krabic mohly zaplnit regály hypermarketů. To vše se dělo bez působení lidského faktoru. Po prohlídce jsem dostal reklamní vzorek v láhvi se šroubovým uzávěrem. Po návratu domů jsem tento vzorek ochutnal. Víno nemělo žádnou vadu, chuti a vůně byly dokonale vyvážené. Ale toto víno mi nic neřeklo – bylo bez duše, tak jako ti roboti, kteří jím plnili tetrapakové krabice.

Proto hledejme a vyrábějme vína, která mají svůj terroir, a která nás osloví, vína, za kterými vidíme krajinu, dělníky na vinici i mistra vinaře, jak si pozpěvuje písničku, když se mu práce daří. Tato vína nemusí být zcela dokonalá, ale celkový vjem pro nás musí být příjemný a měl by v nás vzbuzovat pocit se k takovému vínu vrátit, navštívit místo jeho vzniku a poznat krajinu i s lidmi, kteří je stvořili. Myslím si, že právě tím nás víno nejvíce obohacuje.

(Pozn. terroir čti „teruár“)

*

Z historie vinařství na Moravě

Miroslav Hebron

Na Moravě byli prvními vinaři pravděpodobně Keltové a po nich Římané, kterým vysazování a pěstování révy v Panonii přikazoval ve 3. stol. n. l. sám císař Marcus Aurelius. Historicky doložené stopy vinařství však nacházíme až v 9. a 10. století, což souvisí s příchodem křesťanství a potřebou vína k liturgickým účelům.

V 11. a 12. století se na rozvoji vinařství podílí především feudální šlechta a kláštery. V r. 1101 byl založen benediktinský klášter v Třebíči, v r. 1195 premonstrátský klášter v Louce u Znojma. Jejich komunity začaly brzy vysazovat v okolí Znojma, Velkých Němcic, Hustopečí a jinde souvislé celky vinic a do svého držení získaly postupně některé jihomoravské vinařské obce. Podobně se vinařství věnovali také benediktini v Rajhradě, premonstráti v Dolních Kounicích či herburský klášter na Starém Brně. Nejvýznamnější úlohu však v rozvoji moravského vinařství sehrál řád cisterciáků. Jelikož jim jejich regule přikazovaly opatřovat si veškeré živobytí vlastními silami, věnovali se cisterciáci nejen vinohradnictví, nýbrž i samotné výrobě vína. V r. 1202 se usadili na Velehradě a zakládali vinice nejen v okolí kláštera, ale i na Břeclavsku, Znojemsku a v okolí Brna. Zaváděli nové metody při obdělávání vinic, lisování hroznů a při uchování vína, které přinášeli od svých spolubratří v Porýní a v Burgundsku.

Novou epochu v rozvoji vinařství přineslo začátkem 13. století zakládání měst, na Moravě především Brna a Znojma. Během století se ze zdejších měšťanů stávají přední představitelé moravského vinařství. V této době vznikly kolem řady vesnic na Mikulovsku (jako např. Dolní Dunajovice) organizované soubory viničních tratí, tzv. viniční hory. K obdobnému vývoji došlo i u řady jiných jihomoravských obcí. V r. 1309 bylo vydáno Falkensteinské

horenské právo a Falkenstein, patřící v té době k Moravě, se tak stal nejvyšším odvolacím místem v rozepřích o vinice na jižní Moravě.

Ve 14. stol. vznikaly vinice v Čejkovicích, na Bzenecku, Uherskobrodsku a Strážnicku. Rychle se zvětšovaly plochy vinohradů v okolí některých jihomoravských měst, jako jsou Hustopeče, Mikulov a Židlochovice. Zároveň se vysazování vinic rozšiřovalo i mimo typické vinorodé oblasti. Vinohrady se tak objevují na Prostějovsku, Olomoucku, Přerovsku a proti proudu řeky Moravy se dostaly až k Litovli. Ceny vinohradů rostly a vinohrady se tak stávaly častou zástavou při získávání úvěru. Současně s objemem vyrobeného vína se zlepšovala také jeho kvalita a moravská vína se stala vážným konkurentem vín rakouských. Nejvíce byla ceněna vína mikulovská, znojemská a hustopečská. Koncem 14. stol. vznikala postupně systém nezávislé viniční samosprávy. Byly to perkmistrovské (horenské) úřady, které převzaly veškeré povinnosti, týkající se evidence vinic a dohlížení nad jejich řádným obhospodařováním.

Rozmach moravského vinařství na čas zabrzдила husitská revoluce v první třetině 15. století.

Vinařství nepřály také pozdější války mezi Jiříkem z Poděbrad a Matyášem Korvínem. Od poloviny 15. stol. se zvětšovaly rozlohy modrých odrůd, začala obliba červených vín, ze kterých se navíc neodváděl desátek.

Producenti vína z měšťanských vrstev byli postupně vytlačováni vrchností, která vinařské hospodaření přebrala do vlastní režie. Zájem o víno neustále rostl, čím dál více byla požadována jakostní vína, a proto nechávala šlechta zakládat další vinice, především v proslulých vinařských obcích, přičemž vysazovány byly převážně jakostní odrůdy. V první polovině 16. století vznikala vinařská bratrstva, požívající výsady používat vlastní pečeť a prapor. V r. 1558 vydal Jan Had první česky psaný odborný spis o pěstování révy a výrobě vína „Vinice v jakém položení má býti a jakým

způsobem má ji člověk dělati, aby z toho hojný užitek mohl mít. Při tom také jak se víno chovati a opatrovati má.“

Na rozšiřování vinogradů se významně podíleli novokřtenci (habáni), kteří ve druhé polovině 16. stol. přicházeli na Moravu a usazovali se převážně v Mikulově. Byli to vynikající vinaři a stavitelé vinných sklepů, přinášeli na Moravu nové pracovní metody a nové odrůdy révy.

V r. 1591 vyšla kniha „Vinatorium“, která pojednává o zakládání vinic, o pěstování révy a výrobě vína. Koncem 16. stol. dosahovala rozloha moravských vinic 18 tis. ha.

Sedmnácté století přineslo nejen další rozkvět vinařství, avšak stalo se také svědkem jeho první pohromy, která je postihla. Byla to třicetiletá válka, která se v letech 1618 – 1648 přehnala zemí a zpusťovala mnoho vinic. Po skončení války bylo shledáno, že z celkového počtu moravských vinic byla více než polovina neobdělávaná. Zničené vinice se začaly obnovovat až v poslední čtvrtině 17. století.

Obnova vinic pokračovala až do poloviny 18. století, kdy jejich rozloha dosáhla téměř předválečného stavu. Růst viniční plochy nadále pokračoval a přišel nový rozkvět moravského vinařství. Ten pokračoval až do nástupu císaře Josefa II. a zrušení nevolnictví v r. 1781, po němž se zemědělství dělníci začali houfně stěhovat do měst. Tím se opět začal ve vinogradnictví projevovat nedostatek pracovních sil. V r. 1783 zrušil císař všechny viniční řády a místní horenské soudy pro Moravu, čímž v podstatě zanikla vinařská a soudní samospráva, která dozírala nad moravským vinařstvím. Jako náhradu za ztracené výsady povolil nalévání vína a moštu vlastní produkce (šenkování vína pod víchem).

Devatenácté století by se dalo nazvat stoletím úpadku moravského vinařství. Začala výstavba četných pivovarů a lihovarů, obyvatelstvo se zcela přiklonilo k pivu a levné kořalce. Zrušení celní hranice mezi Uherskem a Rakouskem mělo za následek zaplavení

trhu levným vínem z Uher, kterému moravská vína nemohla cenově konkurovat. Přesto byla ještě v r. 1830 uváděna historicky největší rozloha vinohradů 30 070 ha.

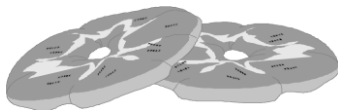
Od té doby se však plochy vinic rychle zmenšovaly a v polovině století již byly poloviční.

Po zrušení roboty v r. 1848 došlo k dalšímu masivnímu odlivu zemědělských dělníků do průmyslových měst, takže vinice neměl kdo obdělávat a rychle pustly. Od poloviny století se začali objevovat v Evropě škůdci révy, zavlečení ze severní Ameriky. V r. 1851 byl zaznamenán první výskyt padlí révového na Moravě, v r. 1886 byla poprvé zjištěna plíseň révová a v r. 1890 se objevila mšička révokaz. To byla druhá velká pohroma moravského vinařství a konec 19. stol. se tak stal zároveň koncem „zlatého věku“ vinařství na Moravě.

(Použitá literatura: Pavel Pokorný – „Tradiční vinařství na Moravě“, vydalo Regionální muzeum v Mikulově v r. 2000)

*

Receptář

Škvarkové pagáče

Tento recept z Hornácka nám poskytla Eva Kolaříková, a budete k němu potřebovat: 500 g polohrubé nebo hrubé mouky, 2 vejce, 100 g másla, 350 g škvarků – nasekaných (ne mletých), 1 kostku kvasnic, 3 lžíce zakysané smetany, panák rumu, hrubou sůl, mletý pepř. Dohromady na vále smícháme mouku, škvarky, máslo, rum, 1 vejce a smetanu, vypracujeme kouli. Rozdrobíme kvasnice, přidáme pepř a sůl, a vše vmícháme do těsta. To přikryjeme utěrkou a necháme při pokojové teplotě kynout $\frac{3}{4}$ - 1 hod. Z těsta poté vyválíme placku, vykrajíme pagáčky (asi 5 cm), potřeme vejcem, posypeme solí a pečeme v předehřáté troubě cca 10 min. při 180 stupních.

Báleše (v některých oblastech zvané beleše)

Touto lahůdkou nás občas oblažuje Blaženka Šmídová, a tudíž pochází v jejím podání z Dolnácka. Postup: smícháme $\frac{1}{2}$ l vlažného mléka, $\frac{1}{2}$ kg hladké mouky, 4 lžičky krystal. cukru a $\frac{3}{4}$ kostky rozdrobených kvasnic – vše do mísy (v mouce nejdřív udělat důlek), promíchat, nechat v teplém místě vykynout (asi $\frac{1}{4}$ hod.), pak přidat vejce a asi $\frac{1}{4}$ lžičky soli. Vymíchat řídkší těsto, znovu nechat na teplém místě přikryté kynout. Pak na silně pomoučeném vále vykrajujeme (lžící, vařečkou) bochánky asi velikosti dlaně. Každý prsty roztáhneme do tvaru vdolku a z obou stran opečeme na pánvi zcela slabě potřené tukem (dřív se opékalo jen nasucho na plotně kamen). Hotové báleše pomazeme povidlím a tuto namazanou stranu ještě otiskneme do oslazeného máku.

A dobrou chuť!

*

Pohodové léto a slunce v duši přeje redakce !

Na tomto čísle se podíleli: J. Lacinová, M. Dostál, R. Krejčí, autoři příspěvků.

Redakce si vyhrazuje právo redakčních úprav zveřejňovaných příspěvků.

Redakční uzávěrka příštího čísla je 31.9.2010.

Příspěvky zasílejte na adresu jir.lacinova@seznam.cz

Fotky zasílejte na adresu: dostal.mirda@seznam.cz

Krúžkozor vydává Slovácký krúžek v Brně za podpory Statutárního města Brna. Vychází 4x ročně nákladem 160 kusů.

Je též publikován na www.kruzek.cz.

Odpovědný redaktor: Jiřina Lacinová.

Autor obálky: Jaroslav Homola.

